

DURBİLMEZ/OZANTÜRK, BAYRAM DURBİLMEZ (d. 1968)*

Akademisyen

Mehmet EROL

Anahtar Kelimeler: Durbilmez/ozantürk, Âşık Edebiyatı, Sorgun, Yozgat, 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı

Asıl adı Bayram Durbilmez olan âşık, 15 Kasım 1968’de Yozgat’ın Sorgun ilçesine bağlı Taşpınar köyünde doğdu. Babası Devocioğullarından Seyit’in oğlu Bahri, annesi Kahvecioğullarından Rıza’nın kızı Ümmügülsüm’dür. İlkokulu Sorgun Ağâh Efendi İlkokulunda, ortaokulu Sorgun Lisesi Ortaokulunda, liseyi Yozgat Teknik Lisesinde okudu. Erciyes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1991 yılında mezun oldu ve aynı yıl Kars’ta bulunan Digor Lisesine edebiyatı öğretmeni olarak atandı. Yüksek lisansını Erciyes Üniversitesinde (1993), doktorasını ise Fırat Üniversitesinde (1998) tamamlayarak Türk Halk Edebiyatı Doktoru unvanını aldı. Askerlik görevini 2000 yılında tamamladı. Türk Halk Bilimi alanında araştırma görevlisi (1991-1999), dr. öğretim görevlisi (1999-2009), yardımcı doçent (2009-2010), doçent (2010-2018) kadrolarında çalıştıktan sonra 2018 yılında profesör oldu. Türk Halk Bilimi alanında tanınmış bir akademisyen olan Durbilmez, Azerbaycan ve Kazakistan’da konuk öğretim üyesi olarak çalıştı. Gerek görevli olduğu dönemlerde gerekse yaptığı çeşitli seyahatlerde Türk Dünyası’nın pek çok yerini gezip görme, alan araştırmaları yapma imkânı buldu (Işık 2007: 1106; Tekin 2012: 208). Hâlen Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde görev yapmaktadır.

Durbilmez küçük yaşlarda şiire yönelmiştir. Babası (Âşık Türkmenoğlu) ve babasının dedesi (Âşık Şifaî) de halk şairidir (Erol 2017: 13-14). “Şiirle akademik çalışmaları at başı yürüten bir bilim ve sanat adamı” olan Durbilmez, “Zengin bir ilhamla çok genç yaşlardan itibaren şiire emek veren” (Özkan 2004: 62) bir şairdir. Halk şiiri, klasik şiir ve modern şiirin nazım biçimleriyle şiirler yazmış; bilim, sanat ve fikir adamı kimliğinin çizgilerini şiirlerine de yansıtmıştır (Bilgehan 2017d: 8-14). Şiir dünyasında ‘Sevgi Şairi’, ‘Cinas Şairi’ ve ‘Türk Dünyası Şairi’ olarak ünlenmiştir (Alptekin 2015: 70).

Durbilmez şiir dalında çok sayıda ödül aldı. Âşık tarzı şiirlerinde “Durbilmez” ve “Ozantürk” mahlaslarını kullandı. Konya’da yapılan Türkiye Âşıklar Bayramı’na katılarak “Cinaslı Şiir” dalında Türkiye birincisi oldu. Ulusal ve uluslararası âşık yarışmalarında seçici üyesi olarak görev aldı. TRT Avaz’da üç yıl süreyle, haftalık yayınlanan “Âşıklar Meclisi” programında danışman ve seçici kurul üyesi olarak görev yaptı. Kırım, Kazan, Gagavuzyeri, Romanya, Almanya, Polonya başta olmak üzere pek çok ülkede düzenlenen şiir şölenlerinde Türkiye’yi temsil etti. Şiirleri Rusça, İngilizce, Almanca, Japonca, Felemenkçe ve çeşitli Türk lehçelerine çevrildi. Bazı şiirleri Azerbaycan (Oğuz Eli, Edebiyet-İncesenet, Bayatı, Şefeç), Kazakistan (Yassavi), Irak (Kerkük, Kardeşlik), Bulgaristan (Kaynak), Kosova (Bay), Tataristan (İtil), Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti, Makedonya, Moldova ve Romanya'daki çeşitli antoloji, dergi ve gazetelerde yayımlandı (Qafkazlı 2011: 153; Akbay 2011: 71; Alptekin ve Güzel 2010: 148). Türkiye'de ise *Türk Dili, Türk Edebiyatı, Orkun, Töre, Ötüken, Birliğe Çağrı, Geçit, Turnalar, Telmih, Erciyes, Bozok, İçel Kültürü, Kutlu Sesleniş, Türkü, Bizim Kümbet, Anadolu* gibi dergilerde şiirleri okuyucu ile buluştu (Kumsuz 2006: 105). Şiirlerinin yayınlandığı ülkeler dikkate alındığında Durbilmez'in Azerbaycan'dan Kazakistan'a, Ukrayna'dan Rusya'ya, Bulgaristan'dan Almanya'ya kadar geniş bir coğrafyada şiirleri okunan güçlü bir şair olduğu söylenebilir (Aliyeva 2008: 190-198; Akbay 2011: 71).

Durbilmez, akademik anlamda da çok sayıda bilimsel yayına ve faaliyete imza atmıştır. Ulusal ve uluslararası bilimsel dergiler ve sempozyumlarda 200'den fazla makalesi-bildirisi ile 12 araştırma kitabı yayımlanmıştır. Hakkında bir yüksek lisans tezi yapılmıştır (Bozkurt 2009). Gerek uluslararası gerekse ulusal birçok derginin yayım kurullarında bulunmuştur. Çeşitli sivil toplum kuruluşlarında kurucu üye, temsilcilik ve yönetim kurulu üyeliği yapan Durbilmez evli ve iki çocuk babasıdır.

Şiirlerinde âşık tarzı, klasik, ve çağdaş şiir özelliklerini bir arada yansıtabilen Durbilmez, halk şiirine daha yakın durmaktadır. Halk şiirinin söyleyiş ve şekil geleneğine hâkimdir. Temelinde halk şiiri olsa da şiirlerinde yeni biçimleri de denemiş, lirizmin peşinden koşmuş bir sanatçıdır Hece vezni yanında aruz vezniyle de başarılı şiirler yazmıştır Ayrıca Batı tarzı şiir şekillerini denediği, Türk edebiyatında fazla görülmeyen, özgün şiirleri mevcuttur (Özkan 2004: 62; Sarıççek 2009: 148; Alptekin ve Güzel 2010: 148; Asma 2003: 31).

Müzikalite ve her okunuştaki yeni çağrışımlarla zenginleşen anlam derinliği Durbilmez'in şiir üslubunu oluşturan ana çizgilerdir. Kelime hazinesinin zenginliği ve kullandığı sözcüklerin anlam çeşitliliği, onun Türkçenin gücünden yararlanma ustalığını belirginleştiren unsurlardır (Akbay 2011: 83-84). Halide Qafkazlı'nın (2011: 153) bu konudaki tespitleri önemlidir: “Şairin bedii tasvir vasıtalarıyla, bedii ve çok lirik seslenen orijinal ifadelerle zengin olan şiirleri oldukça ahenkdar ve sade dildedir. Eserlerinde vezin ve kafiyeyle maharetle istifade eden Bayram Durbilmez'in şiirlerini okudukça malum olur ki, o çok zengin söz ehtiyatına maliktir.” Şiirin şekil özelliklerine hakimiyeti ile duygu zenginliği ve bilgi birikimini birleştirebilmesi şairi başarılı kılan diğer hususlardandır (Parlak 2006: 64-65).

Durbilmez, şiirlerinde seçtiği kelimelerin ses değerleri yanında anlam değerlerini de titizlikle dikkate alır. *Sürmeli Yârim* başta olmak üzere pek çok şiirinde ses-anlam oyunlarına başvurur. Bu yüzden haklı olarak “cinas şairi” olarak anılır. Hatta sone ve terza-rima tarzındaki bazı şiirlerinde bile cinas sanatına başvurur. Özellikle *Yârname* ile *Turnalar/Türk Dünyası Şiirleri* kitaplarındaki şiirleriyle bir cinas ustası olarak karşımıza çıkar. Durbilmez'in şiirlerinin merkezinde Türklük ve Türk Dünyası yer alır. Kullandığı “Ozantürk” mahlası ile şiirlerinde işlediği konular ismiyle müsemma dedirtecek derecede uyumludur. O, sadece Anadolu'nun değil bütün Türklerin sevincini, dertlerini paylaşır; onlarla bir

gönül köprüsü kurar. *Turnalar-I, II* şiirlerinde turnaları Türk ellerine göndererek her bir köşesinden haber alır. “Uçun odlar yurdu Azerbaycan’a/ Karabağ düşeli köz düştü cana/ Hasret gönülde dağ nazlı canana/ Yârin hatırını sorun turnalar” dörtlüğünde görüldüğü gibi işgal altındaki Karabağ’a üzüdür. *Yedi devlet bir millet* ifadesiyle Türk dünyasını hayalinde birleştirir. *Vatanımın Bağrında, Öze Çağrı, Birnâme ve Turnalar / Türk Dünyası Şiirleri* adlı kitaplarında bu konu etrafında yoğunlaşan şiirleri çoğunluktadır (Oğuz 1994: 196; Bilgehan 2017a: 11-18; 2017b: 14- 22; 2017c: 16; Asma 2003: 31; Kumsuz 2006: 105).

Kaynakça

- AKBAY, O. H. (2011). “A Literary Analysis on the Japanese Version of the Poems by Bayram Durbilmez”. *ZfWT / Zeitschrift für die Welt der Türken - Journal of World of Turks*, Vol.3, No 2 (2011), Deutschland. 71- 84.
- ALİYEVA, T. A. (2008). *Çağdaş Türk Şiiri Hakkında İncelemeler*. Eskişehir: Özkâğıtçılık Matbaacılık.
- ALPTEKİN, A. B. (2015). *Anadolu’dan Kıbrıs’a Halk Kültürü Köprüsü*. Ankara: Akçağ Yay.
- ALPTEKİN, A. B. A. G. (2010). *Geçmişten Günümüze Âşıkların Dilinde Sarıkamış* (hızl. Bingür Sönmez). İstanbul: Omnia Yay.
- ASMA, B. (2003). “Yârnâme”. *Erciyes*, 26/302: 31-32.
- BİLGEHAN, M. (2017a). “Bayram Durbilmez’in ‘Turnalar’ Şiiri ile Türk Dünyasına Ruhsal Bir Farkındalık”. *Erciyes*, 40 (474): 11-18.
- BİLGEHAN, M. (2017b). “Bayram Durbilmez’in ‘Turnalar-II’ Şiiri ile Türk Dünyasına Ruhsal Bir Farkındalık”. *Erciyes*, 40 (475): 14-22.
- BİLGEHAN, M. (2017c). “Şiir Dili Bağlamında Turnalar / Türk Dünyası Şiirleri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Erciyes*, 40 (477): 15-21.
- BİLGEHAN, M. (2017d). “Bayram Durbilmez’in ‘Birnâme’ Şiirinde Tevhid (Birleme) İnancı”. *Erciyes*, 40 (478): 8-14.
- BOZKURT, D. (2009). *Bayram Durbilmez, Hayatı- Sanatı ve Şiirleri*. Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celâl Bayar Üniversitesi.
- EROL, Y. (2017). “Âşık Tarzı Şiirler de Yazan Bir Bilim Adamının Âşık Edebiyatı Üzerine Çalışmaları”. *Erciyes*, 40 (471): 13-19.
- IŞIK, İ. (2007). *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*. C. 3. Ankara: Elvan Yay.

- QAFKAZLI, X. (2011). “Müasir Dövr Türk Edebiyatının Görkemli Şairi Bayram Durbilmez”. *Müasir Şerqşünaslığın Aktual Problemleri Beynelhalq Elmi Konfransın Materialları (1-2 iyun 2011)*. AMEA akad. Z. M. Bünyadov adına Şerqşünaslıq İnstitutu ve Türkologiya ve Merkezi Asiya Araşdırmalar İnstitutu. Bakı: Babəş-Bolyai Universiteti. 153- 154.
- KUMSUZ, N. (2006). *Bu Şehrin Işıkları*. Kayseri: Laçın Yay.
- OĞUZ, M. Ö. (1994). *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- ÖZKAN, N. (2004). “Yarname’nin Söz Varlığı Üzerine”. *Türk Edebiyatı*. 369: 62-63.
- PARLAK, M. (2006). *Çağdaş Türk Şiiri Tahlilleri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay.
- SARIÇİÇEK, M. (2009). “Yarname’nin Ontolojik Tahlili”. *Folklor / Edebiyat*. 60: 139-146.
- TEKİN, A. (2012). *Edebiyatımızda İsimler*. İstanbul: Boğaziçi Yay.

* Bu madde, Mehmet EROL, "DURBİLMEZ/OZANTÜRK, Bayram Durbilmez", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/durbilmez-ozanturk-bayram-durbilmez> adresinden Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü tarafından verilen izinle alınmıştır.